

## DAN ER. GRIGORESCU NEGROPONTES

CUVÂNT ÎNAINTE

# IMAGINI ȘI CUVINTE

SCRIERI ALESE

Ediție îngrijită de Crisula Ștefănescu



**EDITURA VREMEA**  
**BUCUREȘTI**

2017

## Sumar

CUVÂNT ÎNAINTE .....	5
Șapte cai și un mînz .....	11
Oftat.....	21
Delta Dunării: „Un fost Continent”.....	27
Omul.....	31
Mihail Sadoveanu.....	35
Monsieur Ficheux.....	37
Traian Vuia .....	50
Romulus și Remus.....	53
„Compiuterul” .....	55
Un Crăciun în Bucureștiul de odinioară.....	60
Un Crăciun .....	64
Ajun vânătoresc.....	67
Bistro-ul.....	72
Cum am făcut albumul Paris .....	75
Intelectualii și stînga.....	82
Liberalism.....	86
Alexander Soljenitîn.....	90
Europa .....	94
Opinca .....	97
Misterul imaginii latente .....	99
Portretul fotografic .....	100
Un instrument suspect .....	107
Retușul.....	111
Sport .....	114
Problema „Psy”-urilor .....	116
Manifestația de la Paris din 14. 09. 89 .....	119
Ultimele texte la Europa Liberă .....	121
JOI, 21.12.1989 .....	121
VINERI, 22.12.1989 .....	122
MIERCURI, 27.12.1989.....	124
SÂMBĂTĂ, 30.12. 1989.....	125
DUMINICĂ, 7.01.1990.....	127

FRAGMENTE DIN VOLUMUL MÉLANGE .....	129
Să ne înțelegem .....	129
... Trecută.....	130
Rivalitate în alb și negru.....	130
Efluviu .....	131
Confesiune.....	132
Izvorul.....	133
Miracolul .....	134
Poveste.....	135
Sculptură.....	136
Scrisoare .....	136
Rugăciune .....	137
Intuiție feminină .....	138
Migrenă.....	140
Nemurire .....	141
Singurătate.....	143
SCRISOARE CĂTRE LULI STURDZA .....	144
INEDITE .....	146
Sfaturi pentru copilul meu .....	146
Însemnări .....	146
Poveste.....	153
Mieux / Mai buni .....	154
Insomnie .....	154
Tu.....	156

Editura VREMEA

Str. Constantin Daniel, nr. 14

010631, sector 1

București

telefon 021.335.81.31

[www.edituravreema.ro](http://www.edituravreema.ro)

[www.facebook.com/editura.vreema](http://www.facebook.com/editura.vreema)

e-mail: [office@edituravreema.ro](mailto:office@edituravreema.ro)

## Șapte cai și un mînz

Deși e cald afară, mi-e frig. Mijește de zi. Dar frigul care m-a cuprins nu este cel al zorilor: vine din străfund, din oase. Alături de mine, junele în haină de catifea în dungi e soarta. Soarta mea. Așa cum a fost soarta multora. Unii s-au întors, cei mai mulți, nu. Se vor întoarce, poate, cândva, stinși, îmbătrâniți. Sau niciodată.

Junele poartă pistol. De ce? Îl voi urma. N-am unde mă duce. Îl pot dezarma în câteva secunde. La ce bun? Sunt ca lăcustele, și eu, fugit, un pericol pentru oricine m-ar adăposti. Dintre trecători, doi din zece sunt agenți: vizibil. Șapcă – faimoasa șapcă onorabilă – și jacheta scurtă din piele maron.

Pe fața junelui, nici un semn. Nu reflectă nici un sentiment. Ce e ăla, sentiment? Ce e aia, sensibilitate? Poate doar din atitudine să percepi ceva: mândrie! Pe baza unui bilețel care i se înmânează, poate duce în lesă pe oricine: fost (sau actual) ministru, poet, savant, scriitor, inginer, profesor, țăran sau muncitor. Are și ordin să-l împuște, dacă ezită sau fuge. „El” cu hăinuța lui de catifea în dungi.

E treapta cea mai de jos. E vârful tentaculului, cu primele ventuze. N-are gură, nu mușcă. Duce la gură, la marea masă gelatinoasă în care capul nu e vizibil, de te întrebi dacă există.

Mă suie într-o mașină neagră. Nu spune nimic șoferului: la ce bun? Adresa e cunoscută. Observ că nu sunt clante pe dinăuntru.

Din această clipă, capcana s-a închis. De fapt, era de mult închisă. Încerc să privesc orașul, devenit, de la venirea lor, cenușiu ca un chei de gară. Dar mintea îmi fuge, lunecă, derapează. Frigul mi se pare din ce în ce mai pătrunzător. Totuși sunt learcă.

Mașina s-a oprit în curtea prefecturii, în dreptul unei uși mici. De astă dată, „junele” mă ține de braț, posesiv. Sunt prada lui. A câta? Trecut pragul, mă predă altuia, care îmi ia buletinul, dreptul la libertate provizorie, în această vastă închisoare care se numește R.P.R., fostă „România”, țara mea, devenită țara lor. Predă carnetelul gri unui portar care îl aruncă într-un sertar, peste altele, peste „alții”.

Mirosul îți pătrunde plămâni. Miroase a frică. E un amestec de sudoare rece, de vomă, de urină, plus ceva nedefinit, indefinisabil, care domină totul ca o ceață ușoară.

Sunt brusc impregnat și încep să eman.

Scări. Un etaj, două, trei. Ce înseamnă trei? Pe care îl duce la unu? Pe care la doi?

Altă ușă, o încăpere mică, o masă, două scaune. Unul cu spetează, în partea cealaltă, parte în care masa are un sertar. În partea asta unul simplu, ca un taburet de bucătărie. Dincolo de masă, pe scaunul cu spetează, un individ. Nu-l pot descrie. E ca pereții: haine cenușii, față cenușie, ochi spălăciți, gură tivită care nu știe ce e zâmbetul. De altfel, cui să zâmbească? Nouă? E pus să sperie. Superiorilor? Ei nu știu ce e zâmbetul. Va trece vreme până să descopăr că frica asta, prea mare, pe care au întins-o peste țară, își ridică miasele, cuprinzându-i și pe ei.

Cu un deget îmi face semn să mă așez. Cercetează un dosar. Al meu? De unde sunt nu pot descifra nimic. Mi-am împreunat mâinile pe genunchi și încerc să-mi port gândul spre alte meleaguri. Dar mintea îmi aduce, ca un bumerang, problemele clipei. Dacă va fi prea greu, o soluție: săritul pe geam. Alții au făcut-o înaintea mea. E prevăzut, însă. După sticlă, o sită groasă de metal.

Fără un cuvânt, omul de dincolo de masă strânge hârtiile, le așează tacticos în învelișul de carton, le ia sub braț, se scoală și pleacă.

Rămân singur. Am senzația că, de undeva, cineva mă pândește. Poate mă înșel. Pentru orice eventualitate, evit

gesturi, mișcări, atitudini care ar vădi neliniște, teamă. Țin deci mâinile împreunate, în continuare, și spatele drept. Nu mișc. Mi-e greu. Nu sunt obișnuit și nici nu e în firea mea. Chiar la mese obișnuite, când durau mai mult, ceream voie să mă scol, umblam puțin, îmi alegeam alt scaun.

Încerc să mă rog. Știu „Tatăl nostru” și numai începutul „Crezului”. Încerc să-mi aduc aminte restul, dar dincolo de „Făcătorul cerului și al pământului, văzutelor, tuturor, și nevăzutelor”, nimic. Să spun „Tatăl nostru” de cincizeci de ori. La opt, greșesc numărătoarea.

Întorc capul spre geam, încet. E soare afară, dar de-aici nu se vede nimic. Dacă m-aș scula, aș vedea. Mai bine nu. Arunc o privire discretă spre ceas: șase și jumătate. Am fost „luat” la patru: numai două ore și jumătate și sunt aiurea, în altă țară, în altă lume, deja alt om. Am senzația că mă decoloriez, că mă destram. Și încă nu s-a întâmplat nimic.

Sunt perfect conștient de manevră. Izolarea, tăcerea asta apăsătoare sunt menite să te pregătească. Ești pus la copt: vei fi „cules” mai ușor. E ca la cinematograf: știi că totul e pe pânză, totuși apariția fantomei te sperie. Numai că, aici, fantoma poate deveni realitate!

S-a întors. Aud deschizându-se ușa din spatele meu. Nu mă întorc. Ocolește masa, se așează tacticos. Cu gesturi lente, deschide dosarul, scoate un top de hârtie, îl pune în fața mea.

– Ai un toc? aud glasul pentru prima oară. Parcă ar citi un text străin. Sau ar recita: monocord.

– N-am.

Odată cu răspunsul, un sentiment de panică; în grabă, am uitat. Scriu greu cu toc străin.

Deschide sertarul și pune pe masă o sticlută cu cerneală și un toc de lemn cu peniță. A fost mult folosită și vârfurile sunt negre și încălecate.

Destup sticla și moi tocul.

Începe să dicteze, citind din dosar. Deși citește încet, nu pot urmări: tocul se înfînge în hârtia scămoasă și stropește. Îi

arăț pagina. „Nu-i nimic, scrie mai departe.” E un chin. Încerc să țin tocul aplecat, să scriu înclinat, cum nu mi-e obiceiul, să țin mâna mai culcată pe hârtie, să iau scrisul predecesorului meu. Dar obligația de a muia penița la fiecare cinci minute complică lucrurile.

Ceea ce-mi cere este să spun câți cai aveam. Cu cât mai multe detalii: culoare, calități, defecte, caracteristici. Îmi citește cu vocea aceea fără intonații un alineat al unei legi, secrete, bineînțeles, mai toate legile nefiind publicate și accesibile publicului. E foarte clar: mint sau ascund ceva (despre cai?), sunt pasibil să sufăr o pedeapsă: de la cinci la cincisprezece ani, pentru a fi căutat să induc în eroare autoritățile de stat. Ridică ochii, dar nu mă privește. Privește peretele, un punct de pe perete, în spatele meu, și repetă: „5 la 15 ani”. Parcă m-a și condamnat. Aducă:

– Scrie tot. Nu uita nimic; oricât de neînsemnat.

A plecat. Parcă s-ar fi lăsat tavanul. Sunt turtit. Întorc încet capul. E un efort: am stat prea mult timp nemișcat. Sunt singur: relativ.

Caii? De ce caii? Ce poate fi cu caii? Cineva închis sau judecat pentru ceva în legătură cu caii pe care i-am avut? Deși, în acest an 1950, nu se judecă decât pentru spectacol. Pedepsele, cât de grele, se dau fără judecată, se numesc „administrative.” Dar cine? Și de ce? Nu-mi vine nimic în minte. Ceva în legătură cu cumpărarea vreunuia dintre ei? O lovitură de copită? La știrea mea, nimic. Atunci, de ce caii?

Mintea lucrează în gol.

Mă uit la coala de hârtie. Nu știam. Nu știam că o foiță de material alb, inert, te poate speria, te poate îngrozi, poate fi atât de dușmănoasă. Nu știam că poți fi pus să te măsoari cu ea în stare de inferioritate totală. O știam neplăcută, la un examen, dar o știam prietenoasă, caldă, când puteai să-ți așterni gândurile, să te împărtășești. Acum, pata asta albă, pe masă, e un procuror și un călău potențial. Mi-e frică. Nu știu cum să încep și câte lucruri depind de acest început. Dacă scriu....

Respe: Ușa se deschide în spatele meu. Anchetatorul, „tovarășul anchetator”, trece dincolo de masă, nu se așază, ia ceva din sertar. Vede că n-am scris nimic.

- Începe! Deși avem tot timpul din lume, să terminăm mai repede. Vezi: cel puțin zece pagini!

Poate e semn bun că a spus „să terminăm cât mai repede!”

Zece pagini? Ce naiba să scriu atâta despre cai? Erau șapte: trei în dreapta, patru în stânga. În dreapta, lângă ușă, Fulger, armăsarul, și Scânteia, iapa cu care e împerecheat. Roibi. Asta ar face două rânduri, nu mai mult. Scrisul meu e drept și adunat. Începe mult pe-o pagină: aproape unu la unu cu scrisul de mașină. Am să încerc să scriu mai lăbărtat.

În mod ciudat, nu mi-e frică de anchetator: mi-e frică de hârtie. Sunt conștient că depind de ea, că ea reprezintă pericolul.

Ce-i cu caii? În legătură cu ce? În legătură cu cine?

Trebuie totuși să încep. Folosesc fraze lungi, descrieri amănunțite și imbecile. Îmi amintesc la timp că Scânteia era neam de trăpaș, chiar neam bun. Îi disec călcătura, mersul, ritmul, viteza. M-am pornit. Nu vor fi zece pagini, dar șase, șapte, poate. Ce e prost e că nu văd nimic de spus despre ceilalți. Nu mai țin minte dacă erau vânjoși sau obosiți. Nici numele lor.

Sunt conștient că trebuie să par aferat, să scriu fără întrepreri, să nu par dezorientat. Că, dacă vor cai, nu e un subiect periculos care riscă să-i implice pe alții.

Am ajuns la pagina trei, jos. Întorc spre patru. Tocul, muiatul permanent, scrisul larg, aplecat, neobișnuit, mi-au dat o crampă. Sunt și prea încordat. Fac o pauză. Arunc ochii pe geam; numai cer. Senin. Afară. Aici e altceva: cerul senin nu te ajută cu nimic; aici e ceață permanent și duhoare. Tare m-aș scula de pe scaun să umblu puțin prin cameră. Am să încerc, când termin.



În fond, s-o luăm ca pe o teză. O simplă lucrare scrisă. Un examen. De care, însă, îți depinde viața. Dar, în aceste câteva ore, viața a început să mi se pară mai puțin importantă. E un fel de lentă adaptare la o finalitate neprevăzută. La încercarea de a mai fi, total, sau la încercarea de a nu mai fi, tu. Încep să nu mai fiu „cineva”, să devin „ceva”. Dar nu obiect, vegetal. Funcțiile încetinesc. Timpul nu-și mai are rostul. E un ritm nou și înfiorător. Ca o lentă congelare.

Reiau aratul hârtiei. Parcă mai dezinvolt. Mai indiferent. Străin de toate și, mai ales, străin de mine însumi. În câteva ore, m-am depersonalizat. Știu că aici sunt un număr, că nu mai am nume. Că se poate face orice din mine: ocaș sau cadavru. Sunt introdus în mașina de tocat minți, de pulverizat suflete.

În acea clipă, revăd brusc grajdul și, în fund, pe stânga, șubred pe picioarele scobitori, mânzul! Mânzul Scânteii! Uitasesm de el. Să știi că asta era capcana: mânzul. Știi de el și pândesc această lipsă. M-ar fi scos vinovat. Unde pui că, subiect în plus, îmi permite să mai scriu o pagină, cu nașterea dificilă a iepei, cu veterinarul adus în grabă, cu lămpile de gaz aruncând o lumină de pictor flamand.

Am terminat. Șase pagini. Mă scol, întind brațele să mă dezmorțesc, mă îndrept spre fereastră.

– Stai jos!

Ușa s-a deschis fără s-o aud. Îmi dau seama că mă dor oasele.

– Ai terminat?

Îi spun că da. Numai șase pagini. Nu-mi răspunde. Ia foile, le așază în ordine și mi le pune în față.

– Scrie. Aceasta este declarația mea... Semnează fiecare pagină în colț, jos.

Semnez. Le ia, le pune într-un carton-dosar.

– Nu te scoli. Rămâi așezat! Ne-am înțeles?

A plecat.

Respectiv: „Și acuma ce? Le citește? Le citesc mai mulți, undeva, într-altă încăpere? Aș vrea să știu ceva: cât de rău. Dar asta e forța lor, să nu știi. Să aștepți.

Recapituliez ce-am scris, pe larg. Nu mai țin minte exact ce am scris despre potcoviri, dar acum nu mai are nici o importanță. Revăd grajdul și drumul lung care tăia vița gata de rod. Și, brusc, realizez: în fund, în fundul viței, departe de grajd, se afla o cabană păraginită, care a fost reparată spre a adăposti... un cal! Un biet cal îmbătrânit, vlăguit, care nu mai putea lucra, ținut acolo să-și termine zilele. Un biet cal bătrân. Al optulea! Despre care n-am vorbit.

Știau, știau. Asta era capcana, nu mînzul. Evident. Acum cercetează, descoperă omisiunea și se pregătesc să ia măsurile cuvenite.

Ce dobitoc am putut să fiu! Doar știam. Dovadă. Unde mai pui că îmi permitea o pagină în plus. Dar nu pagina importă acum. Și doar îl văd așa de bine! Îi duceam câteva bucațele de zahăr și întorcea alene gâtul când îmi auzea glasul.

Deci, de la el mi se va trage. „De ce ești aici?” „Să vezi: în fundul viei se afla un cal bătrân...” Absurd, nu?

Mă uit la ceas. E patru. Patru după amiază. La cinci aveam întâlnire cu Silvia. Nu eu, altul: cel dinainte. Acum Silvia e un personaj imaginar. Ieri – numai cu o zi în urmă – m-ar fi locuit imaginea corpului ei dezgolit. Dorințele s-au dus. Parcă am fost castrat. Nu doresc nimic. Simțurile mele, în decurs de o zi, s-au atrofiat parcă. Încep într-adevăr să devin plantă. Deși plantele...

Ușa. Alt top de hârtie.

– Mai scrie odată, tot ce ai scris.

– Tot despre cai?

– La fel: exact.

Își ia dosarele din care a scos hârtiile și pleacă.

La fel? Exact? Știi ce am scris, dar nu în amănunt. Povestea cu potcoavele mă frământă. Acolo, nu mai sunt sigur. Și ce fac cu calul bătrân? Cu al optulea? Îl pun, spunând că a

fost o greșeală, înseamnă că recunosc că am „omis”. Nu spun și mă adâncesc în minciună? Deocamdată să scriu ca în prima declarație.

Dacă pagina întâi se așterne destul de ușor, de la a doua am dificultăți. Nu mai pot scrie „exact la fel”, cum mi se cere.

În fond, sistemul e foarte bun. E normal să variezi de la o versiune la alta. Și, această variație se va numi „înșelătorie”, „omisiune”, „minciună”.

Totuși trebuie. Mă străduiesc. E mult mai greu decât îmi închipuisem. Infinit mai greu. Sunt mult mai multe puncte asupra cărora sunt nesigur. De altfel, mărturia mi-a ieșit cu o pagină mai puțin: numai cinci. Poate că, preocupat, am revenit la scrisul meu normal, mai strâns. Poate.

Povestea se repetă. Cum am terminat – e clar că mă pândesc – intră, mă pune să semnez, ia colile. Scoate altele, albe.

– Mai scrie o dată!

– Tot caii?

– Tot caii!

– La fel?

– Identic.

Sunt singur. Îmi vine să vărs. Hârtia îmi repugnă, mai rău decât o ladă de gunoi cu viermi. Poate și faptul că sunt nemâncat. Îmi vine să înfig tocul în ea, s-o lacerez, s-o împing cu pumnul printre ochiurile geamului. S-oucid. Îmi tremură picioarele de nervi. Au reușit. Sunt copt. Aproape.

Un efort: asta vor, să le-o dau. Și ce dacă scriu de o sută de ori aceeași poveste despre cai? Acum știu cum să procedez: de la a doua oară, discret, mi-am ridicat și am notat punctele dubioase pe braț. Cerneală amestecată cu sânge: penița taie.

Devin mașină. Mașină de scris. Nimeni nu va ști de ce în anii următori, până și azi, voi detesta să scriu. Și doar pornisem să devin scriitor.

Mașina scrie. Moi tocul, care s-a mai lăsat – sau m-am lăsat eu – și scriu larg, impersonal, „exact” ca în versiunea a doua. Prima rămâne dubioasă.

Respect. Se lasă seara. Vor trebui să ia o hotărâre. Laie sau bălaie. Mi-e aproape indiferent. Doar n-au să mă țină o săptămână să scriu despre șapte cai și un mânz. Acum au o dovadă, o evidență scrisă: am mințit în trei declarații. Sunt conștient că s-a ajuns la un prag. Mă eliberează sau mă închid. Însă ancheta – ancheta asta! – s-a terminat.

Am dreptate. E forfotă la ușă. De data asta, sunt trei. Cel care se așează la birou nu e cel de până acum. Ceilalți doi își trag scaunele la colțuri, în spatele meu.

Au adus dosarele. Mă vor judeca, după lipsuri și omisiuni. Am indus în eroare autoritățile neiertătoare.

Cel de la birou întinde un nou pachet de hârtie, mai gros.

– Tot despre cei șapte cai?

– Nu scrii nimic, deocamdată.

Mă doare spatele, aproape insuportabil.

Cel de la masă, indiscutabil „șeful”, citește, interminabil, foile din dosar. Ceilalți doi sunt nemișcați. Dacă nu i-aș fi văzut la intrarea lor, n-aș ști că sunt aici.

E noapte. Un bec puternic, atârnat de tavan, luminează crud. Sunt istovit. Cer voie până afară. Unul dintre cei din spate mă însoțește până la o latrină fără ușă și așteaptă.

Ne întoarcem. Cel care citea citește în continuare.

Tăcerea, tăiată numai de foșnetul filei întoarse, e iritantă. Era mai bine când scriam despre cai: făceam ceva.

Arunc ochii spre ceas: unu noaptea.

Parcă suntem un grup din ceară, cu un singur manechin articulată.

Orele, niște ore-veac, se târăsc.

Tresar. Omul din fața mea a vorbit. Parcă aceeași voce cu cea dinainte.

– Unde erai în seara de 9 Septembrie, anul trecut?

Nouă Septembrie? Nu-mi spune nimic. Nici măcar Septembrie nu creează o imagine. E așa departe! Și eu, atunci. Altă lume, alt om.

– Nu știi?